

Чарлс Елмс

Књиџа
о џираџима

УТОПИЈА

Чарлс Елмс

Књига о пиратима

УТОПИЈА
Београд, 2009.

ДАНСКИ И НОРМАНСКИ ПИРАТИ

Саксонци су народ за који се сматра да порекло води од Кимбра. Бавили су се риболовом и гусарењем. Рано су започели своје походе по Германском океану¹, а и обале Галије и Британије биле су вековима отворене за њихове упаде. Половином петог века, мирољубиви Вортигерн, тадашњи краљ Британије, донео је кобну одлуку да унајми те сурове ратнике да га ослободе сталних упада Пикта и Шкота; последица је био поход Хенгиста и Хорсе.² Ову славну епоху не помињемо због политичке важности, колика год да је била, већ због њеног утицаја на пиратство. Наиме, чини се да су овакви успешни подухвати окренули све северне народе према мору. Њему су највише били одани Данци, Норвежани и Швеђани због свог изврсног познавања поморства, па који год да их је ветар носио, увек су успевали да изађу као победници. Кнут IV³ се узалуд трудио да уврсти те безаконике међу своје поданике, али су они били тако огорчени због тога да су га убили.

Допавши у данско заточеништво, шведски краљ је дозволио својим поданицима да се сами наоружају против

¹ Северно море.

² Вортигерн – краљ Брита, умро половином петог века. Историјска личност иако предмет многих легенди. Искористио саксонске вође Хенгиста и Хорсу у борби против Шкота и Пикта, а затим им доделио земљу као награду. Таква тактика му се доцније осветила јер је Саксонцима који су стекли упориште у Енглеској морао да уступи Сасекс и Есекс.

³ Кнут IV, Свети Кнут (1043-1086), краљ Данске 1080-1086. Године 1085. поново истакао данско право на Енглеску, те је за инвазију опремио флоту заједно са грофом Фландрије и норвешким краљем Олафом II; до инвазије није дошло због његове смрти.

непријатеља, плачкају његове поседе а плен који задобију слободно продају на тржницама. То је допринело стварању плодног тла за пирате, који су постали тако опасни под именом „Vicialien Broders” да је чак неколико великаша морало да се уједини против њих и тек тада су успели да погубе њихове коловође.

Чак је и њихове жене обузео тај дух који се ширио попут заразе, и оне су се храбро упуштале у живот пун опасности на мору. Сакс Граматик⁴ наводи занимљиву повест о једној од њих. Алвилда, кћер Синарда, краља Гота, да би се избавила из брака који је против њене воље склопљен са Алфом, сином Сигара, краља Данске, одметнула се и прерушена у мушкарца укрцала на лађу чија је посада била састављена од других храбрих и младих девојака, маскираних попут ње. На једној од својих првих пловидби искрцала се на место где је дружина пирата оплакивала губитак свога вође. Незнанци су били толико одушевљени држањем и понашањем Алвилде да су је једногласно избрали за свог новог вођу. Дошавши на висок положај, представљала је велику опасност и принц Алф је био одређен да је потуче. Алвилда је храбро и умешно одбијала његове нападе, али је током жестоких борби у Финском заливу Алф ускочио на њен брод и, побивши највећи део њене посаде, успео да је зароби. Међутим, није је одмах препознао јер је носила шлем који јој је скривао лице. Принц је био пријатно изненађен када је скинуо шлем и угледао своју вољену Алвилду. Чини се да је то његово јунаштво омекшало њено срце јер ју је убедио да поново прихвати његову руку. На броду се и оженио њоме и повео је да заједно деле престо.

Карло Велики, иако обично представљан као добродушан и хуман владар, по целој Германији је огњем и мачем уводио принципе које је сам прихватио. Покољи и десетковања становништва која је при том починио, не служе

⁴ Сакс Граматик – историчар са краја XII и почетка XIII века. Његово чувено дело *Gesta Danorum* даје први историјски преглед данске историје.

Алвилда

му на част. Најратоборнији пагани склонили су се на Јиланд, одакле Саксонци воде порекло, и где су били лепо примљени. Снабдели су се свим потребним средствима и довољно оснажили да казне свог прогонитеља нападајући његове обале. Приморски градови Француске били су нарочито на удару ових пирата названих „Норманди”, то јест „људи са севера”. Захваљујући томе што им је пришао велики број незадовољника, та област се од тада назива Нормандија. Карло Велики, погођен оваквом др-

скошћу, не само да је утврдио ушћа великих река, већ је решио и да сагради до тада највећу флоту од 400 галија⁵, од којих су неке имале пет и чак шест редова весала. Међутим, његови поданици нису били нимало вични поморству; док је покушавао да их обучи, до њега је стигла вест о најезди Сарацена те је окренуо на југ.

Друга група Нормана, вођена истим духом и жељом да освети своје претходнике, неколико година касније упада у Француску, што због нејакости наследника Карла Великог и општег незадовољства народа и није представљао велики подухват. Лудвиг Побожни⁶ је на сваки начин покушавао да одржи добре односе са њима, убеђујући их да се покрсте, при чему их је богато даровао, па су се они, по предању, сваке године враћали да се поново покрсте.

⁵ Галија: велики ратни брод са погоном на весла. Датира још из античких времена, од старих Крићана и Египћана. Углавном су садржавале два или три реда весала постављених једних изнад других. Премда скупе за одржавање због бројне посаде, задржале су се у широкој употреби све до позног средњег века. Викиншки дракери су у ствари биле мале галије са по десет весала са сваке стране, четвртастим једром и посадом од 50-60 људи.

⁶ Лудвиг Побожни или Луј I (778-840), каролиншки владар Франака, наследник и син Карла Великог. Године 817. декретом поделио Франачко краљевство својим наследницима на три дела.

Приликом опште конфузије због поделе царства која је уследила међу неодговорним Лудвиговим синовима, пирати нису пропустили прилику која им се указала. Скоро сваког лета у својим лаганим лађама од пружа изненадно су упловљавали у Сену, Сому и Лоару и пустошили најбогатије делове Француске скоро без икаквог отпора. Године 845. дошли су до Париза, похарали га, и само што нису напали краљевски логор у Сен Денију, одакле су се повукли примивши велику суму новца од Карла Ђелавог.⁷ Тај новац искористили су да се поново опскрбе свим потребним намирницама и оружјем, потом су опустошили Бордо, где су се спојили са војском Пипина, краља Аквитаније. Неколико година затим, вратили су се још јачи и моћнији. Париз је поново опљачкан, а величанствена опатија Сен Жермен де Пре спаљена. Вајланд, чувени нормански пират, вративши се из Енглеске 861. године, подигао је зимски логор на обали Лоаре, опустошио земљу све до Турене, својим људима делио жене и девојке, а чак је отимао и мушку децу да би их одгајао у духу пиратства. Карло Ђелави, немајући снаге да му се супротстави, дао му је 500 фунти сребра само да отера своје сународнике из околине Париза. Вајланд је потом са флотом од 260 бродова кренуо уз Сену и напао Нормане на острву Оазел. Они су после дугог и упорног отпора били принуђени да се предају. Пошто су платили откуп од 6.000 фунти злата и сребра, придружили су се победницима. Овакво стицање богатства постало је тако популарно да се број пирата непрестано увећавао, у тој мери да су се под вођством „краља мора” Ерика спустили Елбом и Везером, опљачкали Хамбург, продрли дубоко у Немачку, и пошто су у две битке изашли као победници, повукли се са огромним пленом. Дакле, пирати су ојачали на свим позицијама и дуго пустошили Немачку, Француску и Енглеску; неки су долазили до Андалусије а други чак и до Дњепра у срцу Русије.

⁷ Карло Ђелави или Карло II (823-877), краљ Француске, односно западних франачких области од 843. до 877. Син Лудвига Побожног.

За то време Данци су неколико пута покушавали да оснују насеобину у Енглеској; привучени њеном плодношћу окушавали су срећу у многим походима, који су се тек понекад завршавали успехом, а много чешће потпуном пропашћу. Ипак, после неколико година непрестаних борби успели су да приморају краља Алфреда⁸ да препусти своје краљевство њиховим пљачкашким насртајима. Они су одмах прешли у Ирску и поделили је на три провинције; Даблин је допао Олафу, Вотерфорд Ситриху, а Лимерик Ивару. Оваквим пустоловинама снаге су им постале раштркане, и угледавши своју прилику, Алфред је прекинуо повлачење, ударио на њих као гром из ведра неба и потукао их до ногу. Међутим, овај владар је био исувише мудар да би истребио пирате након што их је победио, већ их је послао да населе Нортамберленд⁹, који су њихови земљаци претходно опустошили. Овом политиком задобио је њихову наклоност и службу. Затим је поново заузео Лондон, улепшао га новим грађевинама, опремио флоту, умирио Данце који су већ били у Енглеској и спречио друге да се искрцају. За дванаест година мира које су уследиле после педесет и шест битака које је водио, овај великан сачинио је законик, поделио Енглеску на грофовије, стотине и десетине¹⁰ и основао универзитет у Оксфорду¹¹. Међутим, после Алфредове смрти, нове банде пирата долазиле су на обале, међу којима су најозлоглашенији били Данци који су пустошили и ширили страх и ужас дуж обала Темзе, Медвеја, Северна, Тамара и Ејвона. Њихова пустошења трајала су дуже од једног века иако су често била зауздавана митом, односно угњетавачким и понижавајућим порезом званим *danegeld*, који су

⁸ Алфред Велики (849-899), краљ Весекса (871-878) и краљ Англосаксонаца (878-899). Повратио Енглеску од данских завојевача и помагао ширење културе.

⁹ Североисточна Енглеска.

¹⁰ Грофовије, стотине и десетине биле су административне области Енглеске све до деветнаестог века.

¹¹ У ствари, Алфред је подигао једну манастирску школу у Оксфорду, универзитет је основан знатно касније, око 1167. године.

убирали од народа и који се, као и већина других, одржао дуго пошто је његова сврха престала да постоји.

Негде пред крај IX века, један од синова Рогнвалда грофа Оркада, по имену Хролф или Роло¹², узнемиравао је обале Норвешке својим пиратским дружинама, све док га није потукао и отерао Харалд, краљ Данске¹³. Спас је потражио на скандинавском острву Содеро, где се многим отпадницима од закона и незадовољним бегунцима, који су тамо боравили због истог усуда, обратио, разгорео им жар у срцима и постао њихов вођа. Уместо да поново укрсти мач са својим господаром, повео је мудрију политику и почео да подражава своје сународнике, то јест, богатио се нападајући богатије јужне области. Први напад ове моћне банде био је усмерен на Енглеску. Међутим, Алфред је за њега био прејак, те се пребацио на ушће Сене, где је искористио јадно стање некада моћне државе. Роло се, пак, није ограничио само на пљачку, већ је желео да стално ужива у неким од пријатних и плодних области којима је харао. После многих уговора, потписиваних и поништаваних, од Карла Простога¹⁴ добио је у лено војводство Нормандију, а такође и Гислу, кћерку француског монарха, за супругу. Тако је обични разбојник зачео лозу која ће за кратко време дати владаре Енглеске, Напуља и Сицилије и проширити славу својег јунаштва и предузимљивости широм света.

На удару пирата Европа није била искључиво са севера. Муслимани, чим су заузели Сирију и Африку, започели су освајање Шпаније, што им је олакшало упаде у

¹² Рогнвалд Ејнстејсон је према норвешким сагама оснивач Оркнијског војводства, а такође отац Гангер Хролфа који се поистовећује са Ролом, премда то није доказано. Роло (860-932), оснивач и први владар викиншког принципата који је касније добио име Нормандија.

¹³ Харалд I (910-985), ујединио дотада расцепкану и растрзану Данску.

¹⁴ Карло III (879-929), краљ Француске (898-923). Уступио Нормандију Ролу 911. године. Збачен с престола 923. после пораза у бици код Соасона од стране Ига Великог (Капета).

Француску, коју су пљачкали наилазећи на тек нешто отпора. Будући господари свих острва Средоземља, њихови гусари харали су обалама Италије, а чак су угрожавали само Источно царство. Док је Алексије¹⁵ био заузет ратом против Печенега¹⁶ на обалама Дунава, Захас, сараценски пират, вршљао је Егејским архипелагом, саградивши уз помоћ једног умешног Смирњанина флоту од четрдесет бригантина и доста лаких, брзих бродића, којима су управљали пустолови слични њему. Пошто је заузео неколико оближњих острва, усточио се на месту владара Смирне, која ће постати средиште нових покорених територија. Срећа га је пратила, тако да му је Сулејман, султан Никеје, син Сулејмана Великог¹⁷, понудио савез и оженио се његовом кћери око 1093. године. Међутим, наредне године, млади Сулејман је поверовао гласинама да је његов таст бацио око на његове поседе и лично га је убио заривши му мач у срце. Успех овог разбојника показао је да источни цареви више нису могли да бране нити да икако помогну својим острвима.

Поморство је поново оживело. Наутика је брзо напредовала, а предности пљачкашких експедиција, посебно онда када су се вршиле под маском трговине, привукле су имућне и људе високог рода овом занату. Нарочито су се истицали Млечани и Ђеновљани, међу којима су приватни пустолови, подстакнути духом предузимљивости, сами добављали оружје и улазили као добровољци у службу

¹⁵ Алексије I Комнин (1048-1118), византијски цар (1081-1118), оснивач династије Комнина. За време своје владавине оснажио Византију после пораза од Нормана и Турака за време његових претходника.

¹⁶ Печенези – полуномадски турски народ који је у раном средњем веку владао скоро целом евроазијском степом и полуострвом Крим. Од краја IX века у савезу са Византијом која их је користила у борби против опаснијих непријатеља Руса, Мађара и Бугара. Од XII века нестају са историјске позорнице и асимилују се са бројнијим суседним народима.

¹⁷ Мисли се на Сулејмана I Куталмиша (?-1086), оснивача султаната Рум, једне од државица настале распадом Селџучког царства.

оних нација којима су били потребни; то јест, упуштали су се у оне подухвате којима су мислили да ће добро исплатити све трошкове и претрпљени бол. Отприлике у исто време, Роксолани или Руси, ступају на позорницу историје, дебитујући у улози похлепних пирата, гладних пљачке Константинопоља – глади коју за 900 година никада нико није утолио. Стотине лађа спуштале су се низ Дњепар крцате руским пљачкашима који су за мање од две стотине година четири пута безуспешно покушали да похарају Цариград, а изгледа да их је одбио само ужасавајући ефекат славне „грчке ватре“¹⁸.

За то време Енглеска није имала много додира са пиратством, нити је имала ишта вредно имена морнарице. Ипак, Ричард Лавље Срце¹⁹ подарио је Европи поморске законе. Енглески морнари су по вештини превазилазили своје савременике, а краљ Џон²⁰ огласио је да ће страни бродови који одбију да своје заставе на јарболу истакну испод енглеских платити велике казне. Под Хенријем III²¹, иако је Хју де Бург²², заповедник довер-

¹⁸ Грчка ватра је изум који су Византинци користили као оружје у поморским биткама. У Византији је била позната као „морска ватра“ или „римска ватра“ (пошто су Византинци себе сматрали Ромејима, тј. Римљанима). Ради се о течном пламену који се избацивао из неке врсте сифона који су се називали стрепте. Никада се није сазнао прави хемијски састав ове запаљиве течности, али се сматра да је један од основних састојака била шалитра.

¹⁹ Ричард I (1157-1199), краљ Енглеске од 1189. до смрти. Припадао анжујској лози Плантагенета. Надимак добио због своје срчаности и ратног умећа. Био је на челу Трећег крсташког похода у којем је поразио великог арабљанског војсковођу Саладина.

²⁰ Џон (Јован без Земље) – енглески краљ од 1199. до 1216. Млађи брат Ричарда Лављег Срца. У народном предању остао упамћен као слаб владар, али донео један од најважнијих средњовековних аката „Велику повељу слобода“ (*Magna Carta Libertatum*) којом се ограничава краљевска власт.

²¹ Хенри III – енглески краљ од 1216. до 1272. Безуспешно покушавао да поврати енглеску власт над Нормандијом, Анжуом и Аквитанијом.

²² Хјуберт (Ибер) де Бург (1180-1243) – ерл од Кента, један од најмоћнијих људи за време владавине Јована без Земље и Хенрија III.

ске тврђаве, поразио француску флоту бацајући лимун у очи непријатељу, морнарица је претрпела толике губитке да су Норманђани и Бретонци били прејаки за тзв. Пет лука²³, што их је приморало да траже помоћ од осталих лука Енглеске. Склоност ка пљачкању постала је тако општа и раширена да је пиратима било допуштано да се сами опремају. Да не дужимо, за време спора који је избио између Хенрија и његових барона 1244. године, „Пет лука” које су показале незаинтересованост за краљеве захтеве отворено су се заложиле за ствар побуњених великаша и, по наређењу Симона де Монфора²⁴, спалиле Портсмут. Од тада, заборавивши на стварни разлог наоружавања, наставили су да чине разна недела не узимајући у обзир ништа осим сопствених интереса, чинећи насиље не само бродовљу разних земаља који су имали несрећу да им допадне шака, већ су и неоправдано пљачкале имовину својих сународника. Ово није било ограничено само на бродове „Пет лука”, њихов пример и добит коју су тиме остваривали подстакао је остале немирне духове. Једна смела дружина на обали Линколншира заузела је острво Ели, од кога је начинила базу за пљачкање свих околних области. Извесни Вилијам Маршал утврдио је мало острво Ланди, на ушћу реке Северн, и починио толико недела да је на крају против њега морала бити употребљена флота. Он је погубљен у Лондону, али то није одвратило друге од његовог примера. Краљ, пак, није имао довољно средстава да потисне огроман број ових пљачкашких ескадри, те су њихови походи наставили да каљају енглеско име наредних две стотине година, док чојство и јуна-

²³ Конфедерација Пет лука (Cinque ports) – историјски савез пет лука грофовија Сасекс и Кент на источном крају Ламанша, на најужем делу мореуза између Британије и Европе. Чинили су га градови Хестингс, Њу Ромни, Хајт, Довер и Сендвич.

²⁴ Симон де Монфор, шести ерл од Лестера (1208-1265), вођа побуне барона против Хенрија III. После 1264. Де Монфор је de facto постао владар Енглеске; први је сазвао директно изабрану скупштину у Европи; сматра се за једног од оснивача парламентаризма.

штво храброг принца Едварда²⁵ није постигло оно што његови краљевски преци нису успели.

Крсташки ратови, те романтично-будаласте експедиције, можда су имале удела у ограничењу пиратства, иако светина која је сачињавала већину крсташа углавном није робовала принципима више од најгорих гусара. Од времена када је Петар Пустиањак²⁶ запалио Европу, сви сталези и све државе јурнули су према истоку, тако да су скоро сва пловила била заузета превозењем живописних дружина на обале Палестине. Једни су одлазили у религиозном заносу, други из сулудог фанатизма, трећи да би се на неки начин истакли, четврти ради безбројних привилегија које су допадале крсташима, а остали, којих је био највећи део, ради плена и пљачке о којима су сневали. Ипак, одласком тако невероватног броја људи у далеке крајеве развијених цивилизација отклоњена су бар нека од зала. Монтескје је рекао да је Европи тада био потребан општи шок да је подучи теоријама економије које ће је повести ка благостању. Очигледно је да су, иако је та лудост умањила европску популацију, проћердала њена богатства и заразила нас новим пороцима и болештинама, крсташки ратови ипак ослабили окове феудалног система, ојачавајући моћ краља и снагу обичног народа, а такође су утицали на увећање трговачке активности и на тај начин укротили дивљаштво људског духа, а самим тим допринели развоју земљорадње и поставили темељ за стални напредак.

²⁵ Едвард I Дугоноги (1239-1307), владао од 1272. до 1307. Био је најстарији син Хенрија III. Освојио је Велс и Шкотску, која је касније повратила самосталност. Протерао је Јевреје из Енглеске 1290. Ојачао је круну у односу на властелу, али и подстицао развој парламента.

²⁶ Петар из Амијена, проповедник и вођа Сељачког крсташког рата 1096. године.

ЖИВОТ, ЗЛОЧИНИ И КРВАВИ КРАЈ ЦРНОБРАДОГ

Едвард Тич рођен је у Бристолу. Пошто је отишао на Јамајку, за време рата са Француском често се враћао у ту луку као члан посаде једног гусарског брода. Важио је за храброг и јуначног човека, али му команда није поверавана све док му капетан Бенџамин Хорниголд није уступио заповедништво над једним бродом који је заузео.

У пролеће 1717. године Хорниголд и Тич испловљавају из Провиденса и заробљавају малу лађу са 120 барела брашна, које су пребацили на свој брод. Такође, заробили су још два брода, са једног су узели нешто галона вина, а са другог замашан плен. После ремонта брода на обали Вирџиније, праве добар посао заузећем великог француског брода који је из Гвинеје пловио за Мартиник. Тич је преузео команду, довео брод до острва Провиденс и предао га краљевој милости.

Тич је ускоро почео да ради за свој рачун. Опремив је своју лађу са четрдесет топова и назвао је *Осветиа краљице Ане*. Крстарећи поред Светог Винсента,¹ заузео је брод по имену *Велики Алан*, који је, опљачкавши све што је сматрао да је вредно, запалио. После неколико дана Тич се сукобио са бојним бродом *Скарборо*, који му се супростављао неколико часова али је на крају морао да се повуче остављајући пирата да на миру настави своје пљачке. Уследила је авантура са слупом са десет топова под командом мајора Бонета. Њих двојица су, заправо, сарађивала неко време, али га је Тич сматрао неумешним у помор-

¹ Острво у Карипском мору из групе Малих Антила. Данас са архипелагом Гренадини чини независну државу.

ским пословима и команду је предао Ричардсу, члану његове посаде. Приставши у Турнифу ради снабдевања водом, приметили су нека једра на хоризонту. Ричардс је подигао сидро и кренуо ка њему. Када су угледали црну заставу на јарболу, пловило је спустило своју и предало се комодору Тичу. Тај брод је био *Аванџура* са Јамајке. Капетана и посаду заточили су на главном броду а њихов слуп су задржали за себе.

Испловивши из Турнифа, где су боравили недељу дана, отпловили су до залива где су затекли један брод и четири слупа. Тич је истакао заставу и отворио ватру, након чега су капетан и чланови посаде напустили брод и побегли на обалу. Тич је запалио два слупа а осталим трима пловилима допустио да оду.

Пловили су разним крајевима. Пошто су заробили две мале лађе, усидрили су се надомак Чарлстона, где су се задржали неколико дана. Заузели су брод који је испловљавао за Енглеску. Потом су заробили лађу која је испловила из Чарлстона, два пинка која су долазила у помену луку, као и бригантин са четрнаест црнаца. Овакви дрски поступци надомак самог града уливали су страх становницима јер су им и други озлоглашени пирати у последње време били чести гости. За то време је у луци било осам бродова који се нису усуђивали да исплове због страха од падања у Тичове шаке. Трговина је замрла а становници су очајавали, јер дуг и тежак рат са урођеницима тек што је био завршен а нова пошаст је већ кучала на врата.

Пошто је све људе које је затицао на бродовима које је заузимао задржавао као заробљенике, свима су убрзо постали потребни лекови. Тич је имао довољно безочности да их затражи од гувернера. То је извршено смело али и непромишљено, јер је Тич послао Ричардса, капетана *Осветле*, заједно са Марксом, једним од заточеника, и још неколико других људи да лично уруче захтев. Ричардс је обавестио гувернера да ће, уколико им захтев не буде одобрен и ако се он и његови пратиоци не врате безбедни, сви

заробљеници на заузетим бродовима бити моментално погубљени а бродови претворени у пепео.

Док је господин Маркс преговарао са гувернером, Ричардс и његова дружина се проводила у граду. Становници су их гледали са мржњом и подозрењем као пљачкаше њихове имовине и људе који тероришу њихову земљу. Премда је захтев био изузетно дрзак, гувернер га је ипак услишио да би се животи толико људи спасили; послат је сандук са лековима вредан три-четири стотине фунти.

Чим су лекови пристигли, Тич је са својим људима опљачкао све злато и намирнице са бродова, а затим их ослободио заједно са заточеницима. Из Чарлстона су отпловили за Северну Каролину. Тич је већ почео да размишља о начину на који би најбоље могао да осигура плен. Насукао је брод на обалу под изговором да треба да се очисти. Потом је наредио морнарима на Хендсовом слупу да дођу да му помогну, што су они и учинили те је и тај брод био насукан. На тај начин су оба брода била изгубљена. Са четрдесет људи укрцао се на главни брод и на пешчаном спруду, удаљеном око једне лиге од обале и на којем није било ниједне биљке или животиње, оставио седамнаесторицу чланова посаде. Они би несумњиво помрли да мајор Бонет за то није брзо дознао и послао једну лађу по њих. После овог варварског чина Тич се са остатком посаде предао гувернеру Северне Каролине, задржавајући право на сав плен који је његова флота задобила.

Привремени престанак пљачки Црнобрадог, како је већ био нашироко познат, није био последица кајања за претходна недела или намере да се окрене другачијем животу, већ само у циљу припреме будућих, већих и богатијих похода. Пошто су и гувернери само људи, премда често обдарени великим врлинама, злато Црнобрадог доста је допринело његовом спасењу у очима гувернера, који је утицао на то да му се додели законско право на брод *Осветља краљице Ане*. По наређењу гувернера у Бату је одржан савет вицеадмиралитета на којем је одлучено да тај брод по закону припада Тичу јер га је отео од Шпанаца,

премда је чињеница да је тај брод заправо припадао енглеским трговцима била добро позната. Пре него што је започео нове пустиловине, оженио се шеснаестогодишњом девојком, а венчању је присуствовао и сам гувернер. Причало се да је то његова четрнаеста жена, од којих је дванаест било још живо. Иако је ова жена била млада и мила, он се према њој односио тако брутално да је то саблажњавало чак и његову посаду, пиратску багру.

На својој првој пловидби Црнобради је усмерио курс ка Бермуди, успут похаравши два-три енглеска пловила, али им је допустио да оду. Такође, заробио је два француска брода која су пловила за Мартиник, један празан а други препун шећера и какаоа, те је посаду са другог пребацио на први и оставио их да на миру продуже своје путовање. Натоварени брод спровео је до Северне Каролине, где је са гувернером поделио зараду. Њихова дрскост и безочност нису се ту зауставили. Тич и неколицина чланова посаде сачекали су његову екселенцију, заклињући се да су заробили француски брод на којем није било живе душе. Због тога је сазвано заседање савета на којем је то оправдано, велечасни гувернер је добио свој део од шездесет вепрових глава² шећера, његов секретар двадесет, а пирати остатак. Међутим, кривица увек изазива подозрење. Тич се плашио да неко може доћи у луку и открити превару. Због тога је под изговором да брод пушта воду и да може да потоне и тако запречи улазак у луку где се налазио, од гувернера добио одобрење да га одвуче у реку. Тамо су га запалили а дно потопили да никада не би могао да изазове сумњу гувернера и његових сарадника.

Налазећи се у пријатељском окружењу, провео је неколико месеци на реци, узајамно се посећујући са плантажерима. Трговао је са другим бродовима, понекад поштено а понекад на свој начин. Када би одлучио да се представи као частан човек, вршио је поштену размену. Када му није било потребно, или када није био расположен, по-

² Вепрова глава – стара мера за течност, износи 63 галона; галон – око 4,5 литара.

ново би плачкао и остављао их да траже правду од гувернера. Да би прикрио интриге између себе и гувернера, наизглед му се отворено супротстављао и упућивао му део свог презира и дрскости које је тако великодушно поклањао становницима провинције.

Међутим, и дрскост и изопаченост имају границе. Капетани бродова који су пловили том реком и које је Црнобради тако често плачкао и малтретирао, потајно су се консултовали са плантажерима о мерама које би требало предузети да би се један такав озлоглашени бандит протерао са њихових обала и да би био предат заслуженој казни. Пошто их је искуство поучило да гувернер који би требало то да чини ништа не ради по том питању, предочили су стање гувернеру Вирџиније и замолили га да пошаље оружане снаге са оближњег бојног брода да заробе или побију пирате који су постали права напаст за целу земљу.

Гувернер Вирџиније консултовао се са капетанима двадесет и два бојна брода о мерама које би било најбоље предузети. Решено је да гувернер унајми две мање лађе које би могле да гоне Црнобрадог по свим заливима и затонима; да њихова посада буде састављена од људи са бојног брода а да команда буде додељена поручнику Мајнарду, искусном и одлучном официру. Када је све било спремно за полазак, гувернер је сазвао савет на којем је одлучено да се изда проглас у којем се нудила огромна награда ономе ко у наредних годину дана зароби или убије неког пирата.

17. новембра 1717. године Мајнард је испловио из реке Џејмс, а 21. је стигао пирату на пушкет. Експедиција је отпремљена у најкраћем могућем року и највећој могућој тајности. Ниједном чамцу није био допуштен пролаз из страха да у њему нису пиратске уходе, а проналажење места где се пирати крију текло је изузетно опрезно. Дошавши до информација о планираној експедицији, његова екселенција гувернер Бермуде и његов секретар написали су писмо Црнобрадом у коме су га обавестили да су му по-

слали четири своја човека и да буде на опрезу. Ти људи су послати из Бат тауна, удаљеног око двадесет лига.

Окорели и занесени пират, много пута заваран лажним дојавама, није поклонио много пажње овом обавештењу, нити је веровао да је оно тачно све док није приметио слупове послате да га ухапсе. Мада је на броду имао свега двадесет људи, припремио се за борбу. Поручник Мајнард је са своја два слупа стигао увече и одмах се усидрио јер се није усуђивао да под окриљем ноћи удари на Црнобрадог. Пират је провео ноћ пијанчећи са власником трговачког брода, понашајући се као да му не прети опасност. Зликовац је био толико непокајно opak да је, како се прича, када га је током целовечерње оргије један од његових људи упитао да ли у случају да му се нешто догоди у сукобу са два слупа која чекају да нападну изјутра, његова супруга зна где је закопао благо, одговорио безбожно: „То знамо само ђаво и ја, а цео плен ће добити онај ко дуже поживи.”

Ујутру је Мајнард дигао сидро и усмерио свој брод ка затону. Када се приближио пирату, овај је отворио ватру. Мајнард је истакао краљевску заставу и устремио се на Црнобрадог пуним једрима и веслајући свом снагом. За трен ока бродови су се насукали. Мајнард је смањио тежину свог брода избацујући баласт и воду и напустио даље ка Црнобрадом. Овај га је поздравио простачки, по свом обичају: „Проклете хуље, ко сте и одакле долазите?” Поручник је на то одговорио: „По нашим бојама можете закључити да нисмо пирати.” Црнобради му је наредио да пошаље свој чамац на његов брод да би се уверио ко је. Међутим, Мајнард му је одговорио: „Чамцем не могу, али ћу се примаћи слупом, чим будем могао.” На то је Црнобради подигао чашу пића и испио је у његову част говорећи: „Милост не тражим, али је ни не дајем.”

За време овог дијалога пиратски брод је плутао, а слупови су са свом посадом веслали ка њему. Када су се приближили, пиратски брод је испалио бочни плотун картеча која је убила и ранила двадесетак људи. Недуго затим, брод Црнобрадог боком се насукао на обалу; слуп *Ренцер*

се такође насукао, само крмом. Схвативши да ће се ускоро моћи пребацити на Тичов брод, Мајнард је наредио својим људима да сиђу у потпалубље, док су на палуби остали само он и кормилар, којем је наредио да се сакрије. Истовремено, желео је да сви спреме своје пиштоље, сабље и мачеве и да на дати знак буду спремни на пребацивање, за које је на степенице потпалубља поставио мердевине. Када се краљев слуп сударио са њима, пирати су на њега бацили кутије напуњене барутом, ситном сачмом, танади и комадићима гвожђа и олова, са запаљеним брзогорећим штапином. На срећу, нису успели да нанесу знатније губитке, иако је дејство ових кутија обично било врло разорно. Црнобради је видео само неколико људи на палуби слупа и повикао је својој посади да је непријатељ разбијен и да према томе „скочимо доле и побијемо сву преживелу багру.”

Слуп је обавијао густ дим једног од поменутих експлозива и Црнобради се са четрнаесторицом својих људи спустио на њега. Међутим, Мајнард је дао знак на који су истог трена његови људи истрчали из потпалубља. Црнобради и поручник разменили су ватру и пират је био рањен. Извукли су сабље и њима се тукли све док се поручникова није поломила, али у том тренутку је један од његових људи тешко ранио Црнобрадог у врат и грло. Битка се разбуктала: Мајнард са дванаесторицом, Црнобради са четрнаесторицом. Море је било црвено од крви; обе стране су показале необичну храброст. Иако је пират био рањен првим Мајнардовим хицем, иако је добио двадесет убода и исто толико рана из пиштоља, борио се несмањеном жестином. Ипак, на крају, док је покушавао да натегне ороз, пао је мртав на палубу. До тог часа погинула су осморица са његове стране, а остали су били рањени и вапили за милост. Молба им је услишена пошто је коловођа био убијен. Други слуп је напао посаду која је остала на пиратским бродовима и борила се све док и они нису били на коленима. Пошто је био изгубио сваку наду у могућност бекства, Црнобради је био поставио једног црнца са

шибицом на врата барутане и наредио му да дигне у ваздух брод чим се на њега попну краљеви људи да би све заједно повукао у смрт. Међутим, на крају се све добро завршило по краљеву посаду.

Мајнард је одрубисао Тичову главу, натакао је на косник и тако отпловио за Бат таун. На пиратском слупу пронађено је неколико папира и писама, које би Црнобради несумњиво уништио пре битке да није намерио да све дигне у ваздух ако ствари крену лоше. Тим писмима и папирима изашла је на видело сва поквареност гувернера Бермуда и његовог велечасног секретара, са једне стране, и озлоглашеног пирата, са друге, који је сада био правично кажњен за своје злочине.

Чим се вратио у Бат таун, Мајнард је смело објавио колику су количину шећера гувернер и његов секретар стекли нечасно шурујући са Црнобрадим.

Пошто су се његови људи опоравили у Бат тауну, поручник Мајнард се запутио за Вирџинију и даље истичући главу Црнобрадог на коснику као трофеј, на велику радост народа. Заточеници су осуђени и погубљени и тако је паклена дружина Црнобрадог заувек уништена, осим двојице. Један је заробљен дан пре окршаја на једном трговачком броду и том приликом је задобио најмање седамдесет рана али се опоравио. Други је био Израел Хендс, заповедник *Освеће краљице Ане*. Он је ухваћен у Бат тауну, где се лечио од рана које му је нанео Црнобради приликом једног испада своје дивљачке агресивности. Наиме, током једне ноћи Црнобради је у својој кабини пијанчио са Хендсом, пилотом и још једним човеком. Без икаквог повода, Црнобради је узео пар малих пиштоља и натерао им обрач испод стола, што је поменути човек приметио и изашао из кабине. Када су пиштољи били спремни, угасио је свећу, прекрстио руке и опалио на своје другове. Један пиштољ није никога повредио, али је други ранио Хендса у колена. Упитан за разлог свог поступка, Црнобради је одговорио псујући: „С времена на време морам неког да убијем да не бисте заборавили ко сам!” Хендс је такође осу-

ђен, али пре него што је био погубљен стигао је брод са прокламацијом у којој му је Његово величанство опрашта-ло и он се тако спасао насилног и срамног краја.

У пиратском свету ствар престижа је бити што покваренији и рђавији, такав човек сматрао се изузетним, а ако је уз то још и храбар, држали су га за истинског великана. Јуноша о коме смо говорили несумњиво је био остварен у овом смислу, а нека од његових недела била су тако екстравагантна да се можемо запитати није ли њима хтео уверити друге да је он заправо сам ђаво. Једног дана, када су били на пучини и мало поднапити, рекао је: „Хајде да направимо наш сопствени пакао и да видимо колико ко може у њему да издржи” Затим се са двојицом-тројицом истомишљеника спустио у потпалубље, затворио сва окна и отворе, напунио неколико посуда сумпором и другим запаљивим материјама и запалио их. Стајали су тамо све док се нису скоро угушили. Окна је отворио тек када су људи завапили за ваздухом, задовољан што је најдуже издржао.

Чланови његови посаде који су били живи заробљени испричали су једну причу која се може чинити помало невероватном. Наиме, једном приликом су за време пловидбе приметили да је на броду један човек више. Тог човека виђали су током неколико дана, некад на палуби, некад у потпалубљу, али нико није могао да каже ко је он или одакле је дошао. Човек је нестао нешто пре него што им се главни брод насукао, по чему су закључили да је то сигурно био ђаво.

Могло би се помисли да ће пирате овакве ствари нагнати на помисао да промене своје животе, али будући да је толико беспризорних било на једном месту, међусобно су се подржавали и храбрили у свом неваљалству, чему је немали допринос дало и непрестано пијанчење. У дневнику Црнобрадог постоји неколико напомена о томе: „Тај дан – без рума. Дружина некако трезна. Проклета нервоза влада! Кују се неки планови, прича се о подели плена! Морао сам да потражим награду и једног дана сам се дочепео брода пуног пића. Тако сам одржао дружину

загрејаном, проклето загрејаном, па је све опет било како треба.”

Закључићемо повест о животу овог необичног човека објашњењем разлога због којег је добио надимак Црнобради. Наравно, он је потекао од његове дуге, црне браде која му је прекривала цело лице и утеривала страх у кости целој Америци. Имао је обичај да је тракама увија у ситне кикице које је бацао иза ушију. За време акције држао је ременике са три пиштоља о рамену. Испод шешира стављао је запаљене шибице које су му са обе стране осветљавале лице и очи, по природи сурове и дивљачке, што му је давало такав изглед да се тешко може замислити нешто страшније и језивије; ако му је лице и имало изглед фурије, његова дела нису била ништа питомија.

Црнобради

САДРЖАЈ

Дански и нормански пирати	5
Берберски пирати	15
Пирати Персијског залива	42
Кинески пирати	62
Малајски пирати	85
Авантуре капетана Вилијама Кида	98
Пустоловине капетана Ејверија	113
Живот, злочини и крвави крај Црнобрадог	125
Капетан Дејвис	135
Пустоловине капетана Робертса	145
Капетан Едвард Лоу	154
Авантуре капетана Џона Ракама	162
Авантуре и подвизи Мери Рид	165
Ен Бони	170
Животопис Жана Лафита	173
Живот Бенита де Сота	186
Лексикон мање познатих појмова	201